Posudek oponentky diplomové práce

Jméno diplomantky: **Nikola Ortová**
Téma práce: **Dobré mravy**
Rozsah práce: 124 532 znaků
Datum odevzdání práce: 31.03.2022

1. Aktuálnost (novost) tématu: Téma práce je tradiční, nikoli nové, jak se také v textu DP lze dočíst, nicméně dobré mravy o sobě a jejich jednotlivé aspekty jsou a budou aktuální, aspoň u nás stále. V každém právním řádu, a nejen kontinentálního právního okruhu, jsou některé principy stálicí, o kterou či o které je třeba pečovat, a nejen to, sluší se, abychom se na ně vždy dívali postupem času nově, tj. „aktuálníma" očima, protože se jejich podstata vyvíjí spolu s vývojem společnosti.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje, jejich zpracování a použité metody: Zvolené téma je poměrně náročné na teoretické znalosti. Nejde jen o literární výstupy, ale i o judikaturu, kterou je třeba prostudovat. Diplomantka sama tvrdí, že hodlá pracovat metodou analytickou, komparační, deskriptivní (sic!) a chce využít také syntézy.

3. Formální a systematické členění práce: Předložená práce je rozčleněna do úvodu, závěru a tří kapitol. Před úvod je položen obsah práce, za závěr je zařazen seznam zkratek, použitých zdrojů, abstrakt a seznam klíčových slov s anglickým překladem.

V první kapitole se diplomantka zabývá dobrými mravy v dějinném vývoji. Druhou kapitolu pak nadepisuje „Dobré mravy v českém občanském právu a jejich komparace s německou a švýcarskou právní úpravou". Třetí kapitolu nazvala „Rozpor s dobrými mravy a vybrané okruhy jejich aplikace". Jak je patrno, diplomantka nezvolila rubriky informativně vypovídající, ba naopak chybné, a to nejen z hlediska českého jazyka, ale i z jiných aspektů.

4. Kritéria hodnocení práce

4.1. Splnění cíle práce: Diplomantka si jako cíl své práce uložila zjistit a objasnit obsah, resp. význam pojmu dobré mravy, vymezit dobré mravy v teorii i praxi, odpovědi kriticky zhodnotit a předložit – podle vlastního názoru – nejlepší způsob vymezení významu dobrých mravů. Po pročtení předložené práce jsem nedošla k závěru, že stanovené cíle diplomantka dosáhla.

4.2. Samostatnost při zpracování tématu: Tady je třeba položit si otázku, jak je tato rubrika míněna. Pokud ji máme chápat ve smyslu sepsání práce bez diktátu, resp. vedení ze strany jiné osoby, lze mít za to, že diplomantka pracovala samostatně.

4.3. Logická stavba práce: Pokud bychom nadpisy kapitol vhodně upravili, bylo by možné konstatovat, že celková logická stavba práce je uspokojivá. Při bližším pohledu na text předložené práce lze ale zjistit, že diplomantka se dílem točí v kruhu, několikrát se totiž vrací k některým tvrzením (např. o „korektivu" autonomie vůle, o znění § 2 odst. 3 OZ), opakuje je (např. opakovaně cituje z učebnice obč. práva (WK, 1. díl.) výraz „inter alia" a takových míst, resp. výrazů je víc), přitom je nerozvíjí, nededukuje, neposunuje se dál. Ani v závěru se jiných – vhodně uzavírajících – konstatování nedočkáme. Ani srovnání ne. (Přitom: viz výše stanovený cíl!)

4.4. Práce s literaturou (využití cizojaz. lit.), citace: Začnu tím, že s cizojazyčnou literaturou diplomantka nepracovala, s jedinou výjimkou (která je sama o sobě dost zvláštní: autor vydal práci v Jihoafrické republice a svou monografii věnoval Závazkovému právu, sic!), a to přes to, že v seznamu literatury uvádí jak oba základní civilistické kodexy švýcarské (ZGB, OR), tak i německý BGB. S žádným z kodexů diplomantka evidentně nepracovala vůbec, natož pak způsobem řádným a obvyklým, který by se dal očekávat. Protože si ale zadala srovnání s pohledem německým a švýcarským, bylo třeba využít nějakou českou práci, v níž je odpovídající informace obsažena: touto prací byl Salačův „Rozpor s dobrými mravy …", resp. Hurdíkovy práce. Nutno ale říct, že ani zmíněné práce neměla diplomantka v ruce (a to bez jakýchkoli pochybností), použila jinou práci, ze které převyprávěla alespoň něco. Uvažovala jsem o tom, proč nevyužila více ze Salačovy práce, je velmi dobrá a pro diplomantčinu práci by větší využití bylo přínosem. Takto jsem nahlédla, že důvodem sporého využití cit. práce bylo to, že v diplomantčině primárním zdroji (tj. zdroji, který vytěžila) toho víc nebylo. To, že diplomantka neměla Salačovu monografii v ruce, lze dobře osvědčit i z toho, jak diplomantka ze Salače cituje: diplomantka sice v poznámce p. č. píše (např.) „s. 17", jenomže si – přebírajíc primární zdroj – nemohla všimnout, že v práci je obvyklé „beckovské" označování textu, totiž že kromě stránkování jsou tu i tzv. marginální body (zpravidla pro určité celky, popř. pro jednotlivé odstavce), čili následně se odkazuje na tyto body, nikoli na stránky (a pak se nepíše s. + číslo, ale b. nebo m. b. + číslo).
Při prvním pohledu na seznam použité literatury (žel není členěn, jak má být, na monografie, stati atd.) by čtenář diplomantku pochválil. Při bližším pohledu zjistí, že není, za co. Pravdou je, že po roce 2012 se největší část kvalitních výkladů o dobrých mravech nachází v komentářích, výjimečně v časopiseckých statích (srov. např. stati Eliášovy). Pokud jde o komentář vydavatelství C.H.Beck (tj. 1. vyd.), je využit na několika málo místech, sice nestandardním způsobem, ale budiž (od prosince 2021 je k dispozici II. vydání Obecné části, takže diplomantka mohla mnohem spíš pracovat s ním; totéž platí o druhém komentáři vyd. C.H. Beck, Petrov a kol.; zase se nabízí vysvětlení, že diplomantčin primární zdroj byl napsán před druhými vydáními).
Horší je to s komentáři nakladatelství Wolters Kluwer. Diplomantka cituje (1. díl) z obou (!) vydání, prvního i druhého; odpověď na otázku, proč tomu tak je, zdá se možné dovodit z toho, že diplomatčiny primární zdroje byly dva, jeden byl sepsán dříve, používal 1. vydání, druhý atd. (Sluší se dodat, že z prvního vydání byly využity pasáže k „prvním čtrnácti", naproti tomu z 2. vydání komentáře k § 580 n.). Kromě papírových vydání (obou) cituje diplomantka

také z ASPI – kupodivu ze dvou různých stažení – jednoho listop. 2021, druhého březen 2022. Způsoby citace (z té a oné doby) se různí. Autorkou je Zuklínová (ve všech případech), čili v p.p.č. např. 189, 191 je citována Zuklínová, práci ale v seznamu zdrojů nalézt – logicky – nelze! Kromě toho všeho se citace z komentářů nakl. WK v papírové formě vyznačují jednou naprosto neodpustitelnou chybou: prof. Jiřímu Švestkovi dala diplomantka (možná podle svého primárního zdroje) jméno „Karel"! Na všech místech! (Kupodivu, ve starších komentářích, ještě z doby platnosti OZ64, je u jmenovaného autora uvedeno správné jméno.) Na závěr mého sdělení o komentáři WK je třeba říct to, co z řečeného vyplývá, že diplomantka v seznamu literatury uvádí jednu knížku (1. díl komentáře) celkem šestkrát!
Za velkou chybu považuji, za diplomantka nevyužila komentář nakladatelství Leges, kde jsou jednak pěkné výklady Melzera a Tégla, jednak neméně kvalitní výklady Pulkrábkovy. I tento komentář by byl pro diplomantčinu práci přínosný.
Co platí o práci Salače i Hurdíka, platí tím spíš o některých starších pracích, zejména o knížce Vincence Špačka. Tento druhořadý komunistický autor neřekl k dobrým mravům nic (jak by také mohl – vzhledem ke znění tehdy platného OZ), co by bylo vhodné použít. Že knížku má u sebe pár nadšených civilistů, to je pochopitelné, k čemu ale byla dobrá diplomantce? Snad jen tak říkajíc do počtu, stejně jako šestkrát uvedená jedna kniha (snad z ní citoval diplomantčin primární zdroj: o něm lze soudit, ledaže i on měl svůj primární zdroj, že byl „usazen" v Brně; tato knížka totiž vyšla jak v Praze, tak v Brně, já mám pražské vydání, stejné je v knihovně PF UK, citováno je ale z brněnského).
V souvislosti s V.Š. konstatuji, že je až zarážející, že diplomantka pracuje hojně s vysloveně zastaralými texty, totiž texty z doby OZ 50 a OZ 64.
Nemalou potíž měla diplomantka také s důvodovou zprávou k platnému OZ (DZ). I to patří k bodům, z nichž se dá potvrdit moje domněnka, že primární zdroje měla diplomantka aspoň dva. Ten hlavní problém je v tom, že – jak známo – existují dvě DZ, jedna původní (sněm. tisk …), druhá aktualizovaná. Z obou diplomantka cituje, jenomže správná je jen ta druhá (první používat nelze). Obvykle a správně se DZ cituje ze stránek MS ČR. Diplomantka – podle svého zdroje (protože knížka je jen stěží dosažitelná) – cituje z knižního vydání (hl. autor Eliáš), takže cituje podle stránek v této knížce! Vzhledem k tomu může citované místo najít jen ten, kdo onu knihu má (kolik nás takových může být?).
Pravidla o citování z kolektivních, resp. spoluautorských děl, ctí diplomantka jen občas, většinou totiž cituje z komentářů bez uvedení konkrétního autora.
Kromě prve výslovně uvedených námitek, je poznámkový aparát veden lege artis. Zásadně, o k tomu zjistíme výjimky – citace jsou totiž chybné (srov. p.p.č. 122, 123, 124, 127, 129 aj.). Počet p.p.č. je ale ovlivněn tím, že odkazy na zákonné normy nemá diplomantka v textu (v závorce za větou), ale právě v p.p.č.

4.5. Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu): Diplomantka analyzovala téma poměrně povrchně.

4.6. Úprava práce: Bez připomínek.

4.7. Jazyková a stylistická úroveň: Diplomantka se vyjadřuje málo srozumitelně. Je to způsobeno nejen chybami v českém jazyce, ale i překlepy (některé věty kvůli právě překlepu ztrácejí smysl). Sluší se připomenout, že diplomantka neumí zacházet jak se zájmeny „svůj" a „jeho", ale zejména se zájmenem jenž, jež, již. Poznamenávám, že diplomová práce obhájená na zdejší fakultě v roce 2012 s identickým názvem se vyznačuje stejnými chybami (sic!).

5. Případné další vyjádření k práci: Značnou chybou je, že diplomantka po celou svou práci (jak ona říká „napříč celým textem") váhá, co to vlastně „dobré mravy" jsou, zda totiž „neurčitý právní pojem", nebo institut, anebo princip či zásada. A ani v závěru odpověď na tuto zásadní otázku nesděluje.
Používat pojem „právní rodina" jako původní, resp. vlastní, dost dobře nelze. Je to výraz neobvyklý, má jednoho autora (Jaroslava Salače), a ten by měl být citován.
Text na s. 14 je zčásti převzat z jiné práce, psané v jiné době, totiž před účinností platného OZ. Takže diplomantka mluví o našem kodexu, resp. o platném občanském ... – a tím je OZ 64! (Text na této stránce je opravdu nesrozumitelný).
Slibný název má část nadepsaná „Funkce …", nicméně o funkci dobrých mravů je řečeno jen to nejnutnější, resp. jen něco. Zase opakování, navíc za sebou nakladená slova, zřejmě byly spojeny dva různé texty ...Slibuje-li diplomantka, že „shrne", jen opakuje a opakuje …
V bodu 2.4. píše diplomantka na téma veřejný pořádek. A v této souvislosti si zjevně plete „ujednání" a „dohodu"! Rozlišení smlouvy, dohody a ujednání je přitom tématikou jak Obecné části, tak Závazkového práva!
Na str. 38 slibuje diplomantka mluvit o právním řádu, ale opakuje názory obecné, stanoviska právní teorie.
V kap. 3.1. se klade otázka, co je to obecný a speciální vztah a co test zákonnosti? Dále pak: proč je důležité „dovolat se" absolutní neplatnosti?
V mnoha případech diplomantka odkazuje na několik stránek (obvykle na celý článek, za všechny K. Eliáše z r. 2013; diplomantka asi očekává, že čtenář se pročte celý článek, aby našel …?). Tento způsob citací činí práci nepřezkoumatelnou.
Z aplikační praxe ukázala diplomantka jen málo (tři instituty, přičemž v případě lichvy nejde podle platného OZ o rozpor s dobrými mravy, že?!; diplomantka zřejmě měla nějaký primární zdroj - starší).

Kladně hodnotím, že diplomantka vyjadřuje i vlastní názory, vlastní hodnocení.

Na závěr tohoto vyjádření (bod 5. posudku) se sluší konstatovat: je víceméně obvyklé, že v každé teoretické práci, resp. v každém textu s výjimkou krásné literatury, se do jisté míry opisuje. Ani všechny věty Thomase Jeffersona vtělené do Deklarace nezávislosti Spojených států nejsou původní. Nepopírám, že diplomantka opatřila uvozovkami všechno, co převzala doslova, že většinu toho, co převzala a přeformulovala, také ocitovala. Horší je to, že její formulace jsou natolik jiné než původní texty, že původním autorům nejednou upřela jejich myšlenku, čili čtenáře dokonale zmátla. To je právě problém citací z druhé, snad i třetí ruky: původní text nikdo z „opisovačů" nezná, každý jej

trochu upraví, aby neopisoval, a tak se stane, že ani původní autor nemůže svůj text poznat. Vím, o čem mluvím!

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě: připomínky viz výše.
Otázka: diplomantka připomíná obě zásadní rozhodnutí NS ČR, totiž (1) pokud jde o výklad výrazu „zjevně" a „veřejný pořádek" s následkem absolutní neplatnost, a (2) pokud jde o „dobré mravy" a neplatnost. Nechť diplomantka stručně vyjádří podstatu rozdílu mezi hodnocením (pojetím, chápáním) veřejného pořádku na straně jedné, a dobrých mravů na straně druhé, a to ve vztahu k rozhodné sankci.

7. Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě: Vzhledem k tomu, že předložená diplomová práce přes výtky výše uvedené zásadně splňuje požadavky kladené na práce tohoto druhu, doporučuji práci k obhajobě.

8. Navržený klasifikační stupeň: dobře - nedostatečně.

V Praze dne 09.05.2022

doc. JUDr. Michaela Hendrychová, CSc.
oponentka diplomové práce